

V.

A MÁSODIK FÚZIÓ.

Alapja: önzés, hatalom utáni kapaszkodás
és politikai szédelgés.

Összekötő kapcsa: az elvföladás.

Fegyvere: rágalom és világbolondítás.

Ez a második fúzió.

*
* * *

Az alapot mindenki ismeri. Nyilvánossá tette ezt az ő ügyetlenségük, melylyel az egyesülés hálójába igyekeztek megfogni a volt Deák-pártnak azon hazafias és józanul gondolkozó tagjait, a kik a többség kötelékéből még ki nem vonták és nem is vonják ki magukat. Mindenki látja, hogy Tisza ellen a Deák-pártot akarják megint szembe állítani, úgy a mint a két párt 1867-ben szembe állott.

A kiket még nem csaltak lépre, azokkal vagy kacérkodnak, ha reménylik, hogy az illetők megfoghatók; vagy együgyű viccekkel bosszantják azokat, a kiknek a kormánypárt kebelében maradásáról meg vannak győződve.

Ügyetlen taktika, mert ezzel csak a kormánypárt hatalmát fogják megnövelni s maguk iránt bizalmatlanná teszik az ország közvéleményét. E bizalmatlanság már nyilatkozik is és nyilatkozott mindjárt a fúzió kezdetével.

Ezen azután úgy akarnak segíteni, hogy Tisza ellen rendszeres gyanúsításokkal élve — a nemzet figyelmét magukról a kormánypártra terelik s midőn azt népszerűtleníténiék azt hiszik, hogy ők lesznek népszerűekké.

Ez az ő fegyverük.

*
*   *

De nagyon jól tudják azt is, hogy a parlamenti botrányok inszenirozása és a rendszeres rágalmazás — egy szóval Tisza személyének és pártjának népszerűtlenítése még nem elég ahhoz, hogy az országot maguk iránt kedvezően hangolják.

Segítenének a dolgon olyképen, hogy a mit senki sem akar nekik megcsinálni, megcsináltatnák ők maguk.

Igy a mult hónapban az egyetemi ifjuság tüntetési kedvét akarták felhasználni, hogy a professor Szilágyinak szánt fáklyás menetet az egyesült ellenzéki kör előtt a párttag Szilágyinak rendezzék, hogy ekép a tüntetés első sorban pártszinezetü legyen. Bánhidy Béla báró már meg is csinálta a beszédet, a mit arra a szónoklatra fog válaszolni, a melyet az ifjuság vezére a kör ablakai alatt elmondandó lesz.

A szép tervvel azonban felsültek. Ők, mint jó részben a Deák-párt erkölcsi kátójának szerkesztői, úgy hitték, hogy pénzzel mindent lehet venni, még — népszerűséget és tüntetéseket is. Megigérték az ifjuságnak, hogy ha a fáklyásmenetet a kör elé hozzák, „minden eszközökkel“ segítségükre lesznek.

Az ifjuság szereti ugyan a tüntetéseket, de kijelentette a politikai becsület fölkent lovagjainak, hogy ő nem eladó.

Igy nem kapott Szilágyi fáklyás menetet és így nem történt ovatio a mindenre lelkes ifjuság részéről a habarékok dicsőségére.

*
*   *
*

Ha történt volna, a „független sajtó“, a mint ők lapjaikat nevezik, tele leendett a fáklyásmenet imposans voltának magasztalásával,

vezércikkek hirdetik vala az egyesült ellenzék népszerűségét, elveinek falakat reszkettető hódításait, a Tisza kormány közel bukását és több efféle ékes dolgokat, a mint ez már ilyenkor szokásos.

A közönség pedig nem láthat be a szinfalak mögé és az ellenzékben meg kétkedők hinni, — a kormányban hívók pedig, talán — kétkedni kezdenének.

Most, hogy az egyetemi polgároktól — orrot kaptak, mindenki látja, hogy az egyesült ellenzék a népszerűséget vásárolni, mesterséges eszközökkel előidézni, — szóval meghamisíttatni akarja; — mindenki látja, hogy az ő tettük, szavuk, eljárásuk, politikájuk — egy nagy hazugság, egy óriási világbolondítás.

*   *
*   *

Tisza Kálmán pedig elmondhatja magáról és pártjáról ily eljárás után Bánk-bánnal:

„A becsületes kinoztatik,
Megostoroztatik, kipörkölik
Szemeit, s midőn minden kitelhető
Csapást kiállt, akkor török kerékbe:
És így, ha későn is, megismeri,
Hogy ugyan becsületesest kell játszani,
De valóban lenni mégis oktalanság.
Minő dicső ellenben becsütelennek

A sorsa, csakhogy tudja a közönség
 Jó véleményét meghódítani,
 Akkor azonban, hogy a becsület ál-
 Orcája mellett büntetetlen el-
 Követhet undokságokat, vakon
 A hír legemberebbnek szenteli. —
 Főhivatalra lép; ottan rabol
 Mindent el a szegény bohóktól, a hol
 Akarja; minden emberek vele
 Ohajtanak egybeköttetésbe lenni;
 Gazdag s hatalmas léte barátinak
 Lehet javokra; sőt a menyet is
 Gyakorta úgy megnyerheti
 Részére, gazdagságából kitellő
 Több áldozattal, hegy sokkal becsesb
 Lesz még előtte, mint az a szegény
 Becsületes, ki semmit sem tud adni.“

Igen, ők még a menyet is megnyerhetik
 több áldozattal, hiszen közöttük van — a con-
 servatív párt.

*
 *   *

Az összekötő kapocs, a mely e pártot együtt
 tartja, lehetetlenné teszi rájuk nézve a kormány-
 zást, ha netán többségre jutnának is.

Abban a fejezetben, a hol a „föladott el-
 vekről“ beszéltünk, példával is igazoltam állitá-
 somat. Meglehet azonban, hogy kormányra ju-
 tásuk esetén ujra feladják elveiket és miután —
 mundus se expediet, találni fognak utat és
 módot egy compromissumban, a mely szerint
 az ország ügyeit intézhetik a nélkül, hogy tar-

taniok kellene; mikép az egymással ellentétes elemek minden második nap bomlással fenye-
gessék a hatalomhoz jutott majoritást. Ez an-
nál könnyebb nekik, mert hiszen épen azért
egyesültek, hogy — hatalomhoz jussanak.

De pártalakulásuk azért még sem lesz
egészséges.

Nincsenek tisztában azoni politikával, a me-
lyet Austria iránti magatartásukban követni kell.
E tekintetben nem birnak megállapodott elvek,
határozott eszmékkal, mert a mennyiben pro-
grammjuk Magyarország viszonyát Austriához
érinti, ez csak a kiegyezési kérdéseknek meg-
oldására vonatkozik. S ha még legalább erre
nézve is pozitív javaslattal állnának elé; de nem
teszik, mert programjuk mindössze a Tisza
Kálmán által kötött kiegyezés negatívója s valami
homályos ígéret arra nézve, hogy ha ő rajtok
állana, a kiegyezést így, — ha így nem sikerül
— úgy, — ha úgy sem jönne létre, hát —
amúgy kötnék meg.

* * *

Engedelmet kérek, ez nem program! A
nemzet vitális érdekeivel vagylagosan el-
bánni nem lehet. Itt határozott irány kell;
minden részében kifejtett és igazolt elvek szük-
ségesek, mert ha ilyenek nem léteznek, akkor

a hosszát — végét nem érő alkudozások bizonyosra vehetők, mely esetben megint az ország belügyeit illető kérdések vagy rohamos gyorsasággal és felületesen, vagy éppen nem fognak megoldatni.

Szigoruan körvonalozott elvek kellenek itt, a melyek meghatározzák, hogy a párt először a közjogi kapcsolatnak hiányait érzi — vagy nem érzi. Ha érzi, — miben? Másodszor, hogy a kiegyezést, a melyet Tisza Kálmán kötöt, károsnak tartván, ők annak megoldását így és nem másképp fogják keresztül hajtani; s ha ez nem sikerül, lemondanak, vagy — szakítanak Austriával.

Miután a szakítás lehetsége nincs kizárva, kétségtelen, hogy a birodalom másik felével fenálló közjogi viszonyainknak módosulást kell szenvedni; — így tehát erre előre kell gondolni, hogy a bekövetkezés esetén egy jó eleve precizirozott politika érvényesülhessen.

Az egyesült ellenzék programjában minderről szó sincsen. A mult s a legközelebbi események pedig ujjal mutatnak az ilynemű megállapodások elkerülhetetlen szükségére. Mig Austriával közjogi kapcsolatban állunk, föl kell fegyverkeznünk s vértézve kell lennünk még az előre nem látható események ellen is, mert az ilyen dolgokban „időről-időre“ állást foglalni annyit tesz, mint az országot tökéletesen tönkre tenni s prédául dobni a gyöngéinket ismerő szomszéd kapzsiságának.

Az egyesült ellenzék programja pedig az „időtől“ várja a párt magatartásának meghatározását s azért sem a jelenre sem a jövőre nem gondol, elégnek tartván azt a 12 pontot összeírni, a melyet úgy, a mint ők összehordták, összehordhat akárki, a ki egyszer ujságot olvasott. Az a 12 pont üres frázisnál nem egyéb; dolgok, a melyeket mindenki ismer; nézetek, a melyekben mindenki osztozik; elvek, a melyeket senki sem vont kétségbe, — annyira, hogy ha a kormány véletlenül programmszorultságban lenne s csak port akarna hinteni nagy szavakkal hívei szemébe, bátran aláírhatná, magáénak mondhatná a — fuzionált ellenzék programját.

*
*   *

S mert Magyarország főállásának, jövőjének egyedüli biztositéka abban rejlik, hogy kormánya és ellenzéke egyaránt olyan alapon álljon, a melyről érdekei megóvása Austria ellenében — biztosítva van; magyar nemzeti politikát nem csinálhat más, mint az, a ki módok és eszközökkel rendelkezik ezen nemzeti érdekek biztosítására.

A mely párt tehát első sorban nem közjogi alapra helyezkedett; — a mely párt nincsen tisztában azon ténynyel, hogy az ország Austriától nem 10 évről 10 évre megkötött szerződés

által — tehát tíz esztendőben egyszer van fenyegetve — hanem fenyegetve van minden napon; — s a mely párt programját nem a szerint csinálja meg, hogy — elfogadván az 1867. XII. t. cikket kormányzási alapúl, Austria-részéről való ezen fenyegetés ellen kellően fedezve legyen, s e mellett az 1867. XII. t. c. hiányainak, lassanként a szükség követelményeihez képest lehetséges orvoslását eszközölhesse — az nem egészséges pártalakulás; az nem magyar nemzeti párt.

Ezért történt aztán számos egyéb — már elősorolt — okokon kívül, hogy a második fuziót egyetlen örömhang sem fogadta s az egész pártalakulás az országban úgy szólván semmi nyomot sem hagyott maga után; míg ellenben, ha e pártalakulás egészséges, ha az egyesült ellenzék a magyar nemzeti politika alapjára áll s az uralkodó magyar nemzeti politikának egy uralkodásra vágyó magyar nemzeti politikával csinál ellenzéket, — bizonyára épen olyan eclat-val fogadja a nemzet, mint fogadta az 1875-iki fuziót.